

2. Samuelson, P. Nordhaus, W. (2010). *Economics 19th Edition*, 1360 c. URL: <https://www.mheducation.com/highered/product/economics-samuelson-nordhaus/M9780073511290.html> [in Eng.]
3. Blankart, Sh. (2000). *Derzhavni finansy v umovakh demokratii* [Public finances in the conditions of democracy]. Kyiv : Lybid, 654 s. [in Ukr.]
4. Lysiak, L. V. (2015). *Biudzhetna skladova realizatsii dominantnykh napriamiv suspilnoho rozvytku* [The budget component of the implementation of the dominant directions of social development]. Dnipropetrovsk: DDFa. 396 s. [in Ukr.]
5. Makohon V. D. (2016). *Biudzhetni vydatky u systemi sotsialno-ekonomichnoho rozvytku krainy* [Budget expenditures in the system of socio-economic development of the country. Foreign trade: economics, finance, law] *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*. 3(86). 114–124. [in Ukr.]
6. Chugunov, I., Makohon, V. (2020). *Budgetary projection in the system of financial and economic regulation of social processes*. «Baltic Journal of Economic Studies», Vol. 6, N. 1, PP. 130-135. URL: <https://publons.com/publon/35206733/> [in Eng.]
7. Chugunov, I. (2021). *Biudzhetna stratehiia suspilnoho rozvytku* [Budget strategy of social development]. Kyiv : Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t. 532 s. [in Ukr.]
8. Chugunov I., Makohon V., Markuts Y. (2021). *Institutional transformations of the public finance system. Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 2 (37). 325-331. URL: <https://publons.com/publon/46289896/> [in Eng.]
9. Chugunov, I., Makohon, V. (2020). *Budgetary projection in the system of financial and economic regulation of social processes*. «Baltic Journal of Economic Studies», Vol. 6, N. 1, PP. 130-135. URL: <https://publons.com/publon/35206733/> [in Eng.]
10. *Ofitsiinyi sait Statystychnoi orhanizatsii Yevropeiskoi Komisii* [Official site of Statistical organization of the European Commission]. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>
11. *Ofitsiinyi sait Ministerstva finansiv Ukrainy* [Official site of the Ministry of Finance of Ukraine]. URL: <https://www.minfin.gov.ua/>
12. *Postanova Verkhovnoi rady Ukrainy «Pro biudzhetnu deklaratsiiu na 2022-2024 roky» vid 15.07.2021 № 1652-IX* [On the budget declaration for 2022-2024 vid 15.07.2021 № 1652-IX] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1652-20> [in Ukr.]

ДАНІ ПРО АВТОРА

Арістов Юрій Юрійович, докторант кафедри фінансів Державного торговельно-економічного університету, вулиця Кіото, 19, Київ, 02156.
[orcid.org/ 0000-0001-7295-4848](https://orcid.org/0000-0001-7295-4848)

DATA ABOUT THE AUTHOR

Aristov Yurii, Doctoral student of the Department of Finance, State University of Trade and Economics, Ukraine, 02156, Kyiv, 19, Kyoto str.
[orcid.org/ 0000-0001-7295-4848](https://orcid.org/0000-0001-7295-4848)

УДК 336.2

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-54-123-130>

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Галабурда А. С.
Шевченко С. О.

Актуальність теми дослідження. Податкова політика – складова частина фінансової політики держави. Податки є основою фінансової стабільності держави та гарантія конкурентної позиції у світовому середовищі, стимулювання господарської діяльності і реалізація соціальної політики. Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію нашої держави поставило перед Урядом завдання щодо перегляду раніше обраних цілей і їх переорієнтації на забезпечення обороноздатності країни та соціальної безпеки громадян. В умовах воєнного стану важливо забезпечити виконання дохідної частини бюджету з метою реалізації державою своїх функцій.

Постановка проблеми. Актуальність обраної теми дослідження обумовлена важливістю детального наукового аналізу податкової політики в умовах воєнного стану, інструментів податкової політики та оцінка стану податкової системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання теоретико-методологічних засад податкової політики та її ролі в умовах економічних перетворень досліджується багатьма вітчизняними науковцями, серед яких: І. Чугунов [1], В. Андрущенко [2], З. Варналій [3], О. Десятнюк [4], Т. Єфименко [5], Ю. Іванов [6], А. Крисоватий [7], Л. Козарезенко [8], М. Пасічний [9], А. Соколовська [10], та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Враховуючи актуальність теми дослідження, податкова політика в умовах воєнного стану потребує глибокого дослідження з метою визначення проблем та вивчення основних шляхів адаптації економіки держави в умовах війни.

Постановка завдання, мети дослідження. Предметом дослідження статті є теоретико-методологічні засади податкової політики. Метою дослідження є розкриття сутності податкової політики та методів її реалізації в умовах воєнного стану.

Метод та методологія проведення дослідження. У процесі вивчення питань дослідження застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи: системний, структурний, порівняння, якісного та кількісного аналізу, наукового абстрагування і синтезу.

Галузь застосування результатів. Отримані результати дослідження доцільно використовувати у проведенні подальших наукових досліджень податкової політики, механізму функціонування податкової системи та її інструментів в умовах воєнного стану.

Висновки. Розкрито сутність податкової політики в умовах воєнного стану. Проаналізовано зміни до законодавства та податкового механізму, які були прийняті з моменту введення воєнного стану. Визначено джерела податкових надходжень Державного бюджету та оцінено їх рівень у порівнянні з аналогічним періодом минулого року. Проаналізовано прогноз та стан подальшого розвитку економіки держави.

Ключові слова: податкова політика, податки, податкова система, державний бюджет, дохід державного бюджету, податкові надходження, воєнний стан, фінансова система, система оподаткування.

TAX POLICY UNDER MARTIAL LAW

Halaburda Anna
Shevchenko Svitlana

Relevance of the research topic. Tax policy is an integral part of the financial policy of the state. Taxes are the basis of the financial stability of the state and the guarantee of a competitive position in the world environment, the stimulation of economic activity and the implementation of social policy. The full-scale invasion of the Russian Federation on the territory of our state set the Government the task of revising previously chosen goals and reorienting them to ensure the country's defense capability and social security of citizens. In the conditions of martial law, it is important to ensure the implementation of the revenue part of the budget in order for the state to implement its functions.

Formulation of the problem. The relevance of the chosen research topic is due to the importance of a detailed scientific analysis of tax policy under martial law, tax policy instruments and assessment of the state of the tax system.

Analysis of recent research and publications. The issue of the theoretical and methodological foundations of tax policy and its role in the conditions of economic transformations is being studied by many domestic scientists, including: I. Chugunov [1], V. Andrushchenko [2], Z. Varnalii [3], O. Desyatiuk [4], T. Yefimenko [5], Yu. Ivanov [6], A. Krysovaty [7], L. Kozarezenko [8], M. Pasichny [9], A. Sokolovska [10], and others.

Selection of unexplored parts of the general problem. Given the relevance of the research topic, the tax policy in the conditions of martial law requires in-depth research in order to identify problems and study the main ways of adapting the state's economy in conditions of war.

Problem setting, research goals. The subject of the article's research is the theoretical and methodological foundations of tax policy. The purpose of the study is to reveal the essence of tax policy and methods of its implementation under martial law.

Method and methodology of the study. In the process of studying the research questions, general scientific and special methods were used: systemic, structural, comparison, qualitative and quantitative analysis, scientific abstraction and synthesis.

Field of application of results. The obtained research results should be used in conducting further scientific research on tax policy, the functioning mechanism of the tax system and its tools under martial law.

Conclusions. The essence of tax policy under martial law is revealed. Changes to legislation and the tax mechanism, which were adopted since the introduction of martial law, were analyzed. Sources of tax revenues of the State Budget were determined and their level compared to the same period last year was assessed. The forecast and state of further development of the state's economy are analyzed.

Key words: tax policy, taxes, tax system, state budget, state budget revenue, tax revenues, martial law, financial system, taxation system.

JEL Classification: H30, O23

НАЛОГОВАЯ ПОЛИТИКА В УСЛОВИЯХ ВОЕННОГО ПОЛОЖЕНИЯ

Галабурда А. С.
Шевченко С. А.

Ключевые слова: налоговая политика, налоги, налоговая система, государственный бюджет, доход государственного бюджета, налоговые поступления, военное положение, финансовая система, система налогообложения.

Актуальність теми дослідження. Податкова політика – складова частина фінансової політики держави. Податки є основою фінансової стабільності держави та гарантія конкурентної позиції у світовому середовищі, стимулювання господарської діяльності і реалізація соціальної політики. Повномасштабне

вторгнення російської федерації на територію нашої держави поставило перед Урядом завдання щодо перегляду раніше обраних цілей і їх переорієнтації на забезпечення обороноздатності країни та соціальної безпеки громадян. В умовах воєнного стану важливо забезпечити виконання дохідної частини бюджету з метою реалізації державою своїх функцій.

Постановка проблеми. Актуальність обраної теми дослідження обумовлена важливістю детального наукового аналізу податкової політики в умовах воєнного стану, інструментів податкової політики та оцінка стану податкової системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання теоретико-методологічних засад податкової політики та її ролі в умовах економічних перетворень досліджується багатьма вітчизняними науковцями, серед яких: І. Чугунов [1], В. Андрущенко [2], З. Варналій [3], О. Десятнюк [4], Т. Єфименко [5], Ю. Іванов [6], А. Крисоватий [7], Л. Козарезенко [8], М. Пасічний [9], А. Соколовська [10], та ін..

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Враховуючи актуальність теми дослідження, податкова політика в умовах воєнного стану потребує глибокого дослідження з метою визначення проблем та вивчення основних шляхів адаптації економіки держави в умовах війни.

Постановка завдання, мети дослідження. Предметом дослідження статті є теоретико-методологічні засади податкової політики. Метою дослідження є розкриття сутності податкової політики та методів її реалізації в умовах воєнного стану.

Викладення основного матеріалу. Податкова політика є однією із основних напрямів фінансової політики держави. За допомогою її важелів і методів держава регулює економічне зростання, фінансує виконання визначених законодавством функцій та покладених на неї обов'язків, забезпечує добробут населення – впливає на рівень розвитку соціально-економічних відносин.

Сутність податкової політики держави полягає у встановленні, правовому регулюванні та організації справляння податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів держави [11].

Згідно статті 10 Господарського кодексу України податкова політика є складовою частиною економічної політики держави, яка «...спрямована на забезпечення економічно обґрунтованого податкового навантаження на суб'єктів господарювання, стимулювання суспільно необхідної економічної діяльності суб'єктів, а також дотримання принципу соціальної справедливості та конституційних гарантій прав громадян при оподаткуванні їх доходів» [12].

Науковець А. Нікітішин зазначає: «...економічні перетворення зумовлюють необхідність у постійному підвищенні обґрунтованості та ефективності податкової політики як комплексного та цілеспрямованого впливу держави на систему соціально-економічних відносин країни шляхом їх впорядкування відповідно до поставлених стратегічних і тактичних цілей соціально-економічного розвитку в інтересах суспільства» [13, с.18].

Податкова політика повинна бути гнучкою та реагувати на економічні явища у державі. Насамперед для ефективності провадження необхідно: змінювати законодавчу базу відповідно до коливань в економіці та суспільстві, дотримуватися принципів оподаткування, мотивувати платників податків. Адже від злагодженої податкової політики та механізму побудови податкової системи залежить збалансованість бюджету, рівень зайнятості населення, інвестиційний клімат.

Реалізація соціально-економічних реформ з метою покращення економічного розвитку України вимагає постійного удосконалення ефективності управління державними фінансовими ресурсами. Саме тому, Кабінетом Міністрів України було схвалено «Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки». Дана Стратегія спрямована на створення більш ефективної та стійкої системи управління державними коштами та розвитку соціально-інклюзивної економіки, що сприятиме інтеграції економіки України на світовий ринок, зокрема поглиблення співпраці з країнами-членами ЄС. Визначено наступні стратегічні цілі:

- «дотримання загальної бюджетно-податкової дисципліни у середньостроковій перспективі»;
- «підвищення ефективності розподілу ресурсів на рівні формування державної політики»;
- «забезпечення ефективного виконання державного та місцевих бюджетів»;
- «підвищення рівня прозорості та підзвітності в управлінні державними фінансами»;
- «розвиток управління людськими ресурсами у сфері державних фінансів» [14].

Однак, повномасштабне вторгнення російської федерації 24 лютого 2022 року спричинило введення воєнного стану на території всієї країни та змусило Уряд приймати рішення щодо перегляду механізму бюджетної системи, а саме формування дохідної частини бюджету з метою забезпечення ефективного виконання державою своїх функцій в умовах війни. Поступово Верховна Рада України почала вносити зміни до діючого законодавства та приймати нові нормативно-правові акти, які повинні адаптувати функціонування економіки України під час воєнного стану.

Серед прийнятих Законів необхідно виділити наступні: Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» [15], Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану» [16], Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану» [17], Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та інших законодавчих актів України» [18].

Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану» від 12 травня 2022 року [19]. Зміни стосуються щодо:

- термінів сплати податку, подання звітності, реєстрація накладних та подання електронних документів. Платники податків, які не мають можливості виконувати свій податковий обов'язок звільняються від відповідальності передбаченої Податковим кодексом України та зобов'язані виконати даний обов'язок протягом 6 місяців після завершення воєнного стану в державі. Суб'єкти, які відновили свою діяльність, звільняються від відповідальності за несвоєчасне виконання своїх обов'язків за умови, якщо вони виконають їх протягом 60 календарних днів з моменту відновлення своєї діяльності. Варто наголосити, що платники податків, які працювали не припиняючи з 24 лютого, і мають можливість своєчасно виконувати податкові обов'язки повинні у поточному році зареєструвати накладні в Єдиному реєстрі податкових накладних до 15 липня, подати звітність до 20 липня, сплатити податки не пізніше 31 липня.

- податкові перевірки не розпочинаються, а розпочаті зупиняються. Однак, це не стосується фактичних, камеральних та документальних позапланових перевірок.

- самостійне виправлення помилок.

Набрав чинності Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку підтвердження можливості чи неможливості виконання платником податків обов'язків, визначених у підпункті 69.1 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України, та переліків документів на підтвердження»«. Наказ визначає перелік платників податків (самозайнятих фізичних осіб, юридичних осіб – резидентів та нерезидентів), на яких поширюються винятки та підстави щодо неможливості виконання податкових обов'язків. Даний документ передбачає процедуру подання зазначеним платникам документи, які підтверджують неможливість своєчасно сплатити податки та подати звітність [20].

Значна кількість змін до законодавчих та нормативно-правових актів ще опрацьовується та розглядається. Важливо виділити Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування суб'єктів господарювання, пов'язаних економічними зв'язками з державою-агресором» № 7232, який було прийнято за основу Постановою Верховної Ради України [21]. Зазначений Закон стосуватиметься щодо застосування підвищуючого коефіцієнту 1,5 до ставки податку суб'єктів господарювання, пов'язаних економічними зв'язками з державою-агресором: податок на прибуток, податок на майно, екологічний податок, рента плата. Важливо відмітити, що такими суб'єктами вважатимуться не лише власники яких є громадяни держави-агресора, а й ті, що отримують доходи у будь-якій формі від держави-агресора, учасники міжнародних груп, що забезпечують економічну підтримку державі-агресору або які мають фінансові зобов'язання перед резидентами такої держави.

Зважаючи на внесені зміни до Податкового законодавства, можна розглянути як це вплине на формування дохідної частини бюджету (рисунок).

За період січень-липень поточного року доходи Державного бюджету становили 806,9 млрд гривень, аналогічний період 2021 року доходи становили 681,0 млрд гривень. Показник обсягу доходів поточного року перевищує минулорічний на 125,9 млрд гривень. Щодо доходів загального фонду Державного бюджету, то у липні даного року вони склали 169,6 млрд гривень, що на 94 млрд гривень більше у порівнянні з 2021 роком.

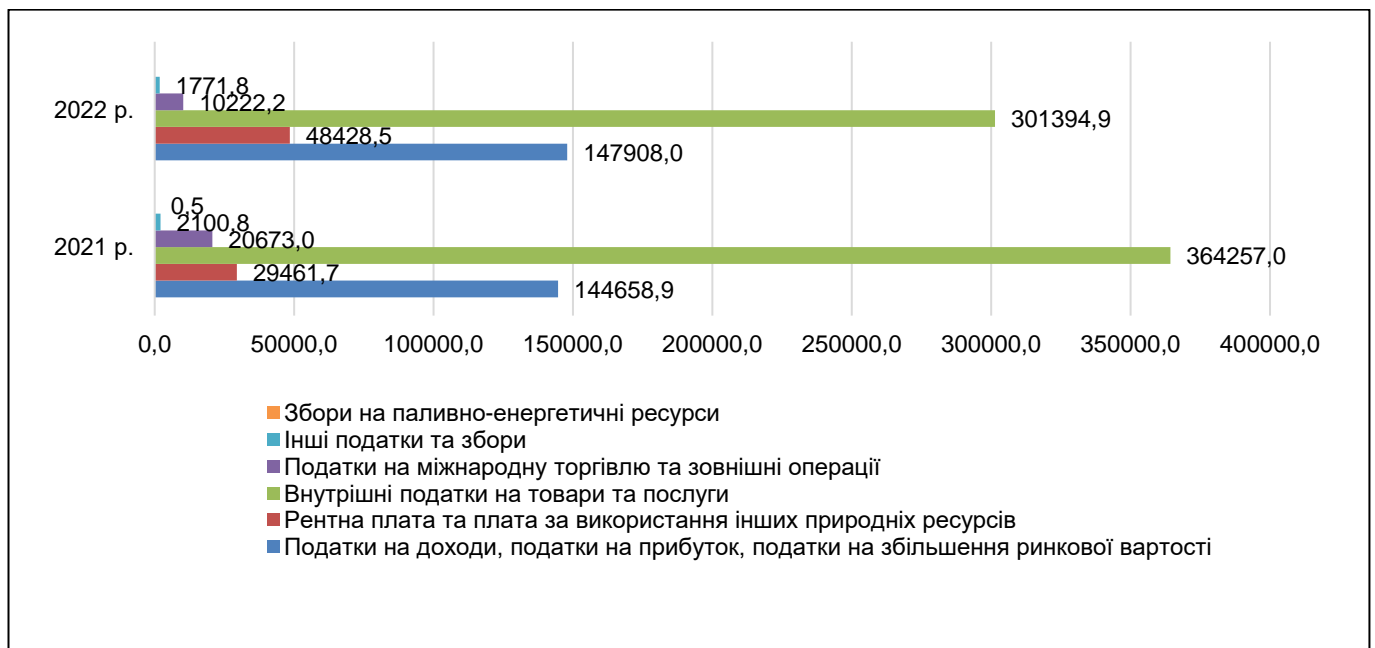

Рисунок. Динаміка податкових надходжень Державного бюджету України 2021-2022 рр., млн. гривень (станом на липень) [22]

Аналізуючи загальну динаміку податкових надходжень Державного бюджету варто зазначити, що податкові надходження станом на липень 2021 року становили 561,2 млрд гривень, а в 2022 році на рівні 509,7 млрд гривень (на 51,5 млрд гривень менше). Помітно, що у 2021 році обсяг надходжень був більший у порівнянні з аналогічним періодом 2022 за такими статтями податків: внутрішні податки на товари та послуги були більшими на 62,9 млрд гривень; податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції на 10,5 млрд гривень; інші податки та збори 0,3 млрд гривень. Проте, у 2022 році спостерігалось збільшення на 3,2 млрд гривень надходжень з податку на доходи, податку прибутку, податку на збільшення ринкової вартості. Зростання даного показника свідчить підтримку економіки України громадянами та підприємцями, шляхом сплати податків.

ЄСВ за січень – липень 2022 року надійшло 224,3 млрд грн, що на 30,0 млрд грн, або 15,4% більше, ніж у цей період минулого року. Такий рівень надходжень є досить позитивним, не дивлячись навіть на те, що фізичним особам-підприємцям, які провадять діяльність за спрощеною та загальною системами оподаткування, займаються незалежною професійною діяльністю, а також членам фермерських господарств надане право тимчасово, у період з 1 березня 2022 року та впродовж 12 місяців після скасування воєнного стану не нараховувати та не сплачувати єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Національний інститут стратегічних досліджень визначив чинники, які зумовили обсяг податкових надходжень у липні поточного року:

- «граничним строком сплати податків та зборів (пізніше 31 липня 2022 р.) для платників податків, які мали можливість своєчасно виконувати податкові обов'язки щодо дотримання термінів сплати податків та зборів, подання звітності, але не дотримувалися їх і звільнялися від відповідальності за несвоєчасне виконання таких обов'язків відповідно до підпункту 69.1 пункту 69 підрозділу 10 розділу ХХ Податкового кодексу України»;

- «неможливістю платників ПДВ зменшити податкове зобов'язання на суму податкового кредиту через окремих контрагентів, які перейшли на спрощену систему 2 %»;

- «скасуванням з 01 липня 2022 р. низки митних пільг із оподаткування при ввезенні товарів платниками єдиного податку – неплатниками ПДВ та при ввезенні транспортних засобів громадянами»;

- «незначним бюджетним відшкодуванням ПДВ»;

- «зростанням цін та збільшенням курсу гривні щодо долара США» [23].

Верховна Рада України 21 червня поточного року ухвалила Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування», який постановляє відновлення оподаткування: для товарів, що ввозяться платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи; для підприємств, що не сплачують ввізне мито; для транспортних засобів, що ввозяться громадянами [24]. Прийняття даного закону дозволить збільшити обсяг надходжень до бюджету за рахунок митних платежів. Пільги, які були введені раніше, показали, що велика частина митних надходжень втрачається.

За прогнозами Національного банку України у 2022 році скоротиться рівень ВВП України на третину, дефіцит Державного бюджету буде майже 18% ВВП [25]. Такий показник спаду економіки зумовлений повномасштабною агресією російської федерації, що призвело до: руйнування інфраструктури і блокування портів, скорочення кількості домогосподарств, зростання рівня безробіття та зменшення доходів населення, податкові зміни. Однак, у 2023-2024 роках очікується зменшення рівня дефіциту Державного бюджету завдяки оптимізації і ефективності видатків та мобілізації доходів.

З метою підтримки функціонування економіки країни в умовах боротьби, а саме виконання дохідної частини Державного бюджету, необхідно враховувати можливі загрози. Податки завжди становили найбільшу частину у структурі доходів бюджету, однак з початком повномасштабної війни їхній обсяг значно скоротився. Саме тому варто постійно аналізувати ефективність введених раніше податкових пільг, залучення додаткових джерел мобілізації коштів, урегулювання ставок податку на доходи відповідно до обсягу прибутку платника податків, спрощувати умови ведення бізнесу та мотивувати підприємців до відновлення своєї діяльності, підтримувати харчову та агропромисловість. Налагодження народного господарства, міжнародна фінансова допомога, створення умов для функціонування бізнесу, забезпечення громадян робочими місцями – є основним завданням для підтримки макростабільності, забезпечення доходами Державного бюджету зменшення рівня дефіциту.

Висновки. В умовах воєнного стану для функціонування економіки країни важливо швидко реагувати на ризики та приймати виважені рішення щодо їх усунення. Повномасштабна війна, яку розпочала російська федерація, змусила змінити поставлені раніше завдання перед Урядом та переорієнтувати їх на забезпечення обороноздатності держави, розробку і впровадження соціальних програм для підтримки населення.

Урядом постійно вивчається податковий механізм та ефективність прийнятих змін, з метою налагодження безперебійного наповнення Державного бюджету. Основним джерелом надходжень до Державного бюджету стали фінансові допомоги міжнародних партнерів, надходження за рахунок сплати податків з доходів і прибутків підприємств. Прийнято рішення про повернення митних платежів, оскільки з їх тимчасовим скасуванням значну частину доходів було втрачено. Завдяки відновленню економічної активності та продовженню міжнародної фінансової підтримки очікується поступове зростання рівня доходів Державного бюджету.

Список використаних джерел

1. Чугунов І. Бюджетна стратегія суспільного розвитку: монографія: Київ: КНТЕУ, 2021. – 532 с.
2. Андрущенко В. Імператив фіскальної солідарності. Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. 2019. Вип. 3. С. 13–19.
3. Варналій З. Податкова система України: Інституціонально-функціональна структура та шляхи модернізації. Економічний дискурс. 2018. № 2. С. 15–24.
4. Десятнюк О., Марченко Л. Науково-методичні детермінанти податкової політики в умовах трансформації національної економіки. Фіскальна і монетарна політика. Світ фінансів. 2021. № 4 (69). С. 8–19.
5. Єфименко Т. Фіскальний простір і стабілізація державних фінансів. Фінанси України. 2017. № 9. С. 7–28.
6. Іванов Ю. Функції податків та податкове регулювання. Формування ринкової економіки в Україні. 2009. № 19. С. 36–43.
7. Крисоватий А. Податки та інфляція: філософія залежності. Світ фінансів. 2006. № 4 (9). С. 56–66.
8. Козарезенко Л. Податкова політика в забезпеченні соціальної функції держави. Бізнес Інформ. 2018. №11. С. 420–426.
9. Пасічний М. Фіскальні та монетарні інструменти впливу на економічний розвиток. Економічний вісник Університету. 2021. Вип. 48. С. 215-224.
10. Соколовська А. Шляхи реформування податкової системи України. Фінанси України. 2014. № 12. С. 103-121.
11. Податкова політика. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/tax-policy>
12. Господарський кодекс України від 16.01.2013 року № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
13. Нікітішин А. О. Податкова політика в умовах економічних перетворень: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 480 с.
14. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022 – 2025 роки» від 29 грудня 2021 р. № 1805-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-%D1%80#n13>
15. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» від 03.03.2022 року № 2118-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text>
16. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану» від 24.03.2022 року № 2142-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text>
17. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану» від 01.04.2022 року № 2173-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text>
18. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та інших законодавчих актів України» від 31.05.2022 року № 2290-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2290-20#Text>
19. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану» від 12.05.2022 року № 2260-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2260-20#Text>
20. Наказ Міністерства фінансів України від 29.07.2022 № 225 «Про затвердження Порядку підтвердження можливості чи неможливості виконання платником податків обов'язків, визначених у підпункті 69.1 пункту 69 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України, та переліків документів на підтвердження» URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/nakazi/77593.html>
21. Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування суб'єктів господарювання, пов'язаних економічними зв'язками з державою-агресором» від 01.04.2022 року № 2183-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2183-20#Text>
22. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2021&budgetType=NATIONAL>
23. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні (за період 01 – 31.07.2022). Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-08/podatкова-politika-2.pdf>
24. Закон України Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування від 21.06.2022 року № 2325-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2325-IX#Text>
25. Інфляційний звіт. Липень 2022 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2022-Q3.pdf?v=4

References

1. Chugunov I. (2021). *Byudzhetna stratehiya suspil'noho rozvytku [Budget strategy of social development]*. Kyiv: KNTEU, 532 p.
2. Andrushchenko V. (2019). *Imperatyv fiskal'noyi solidarnosti. [Imperative of fiscal solidarity]*. *Ekonomichnyy visnyk. Seriya: finansy, oblik, opodatkuvannya – Economic Herald. Series: finance, accounting, taxation*, 3, 13–19.

3. Varnaliy Z. (2018). Podatkova systema Ukrayiny: Instyutsional'no-funktsional'na struktura ta shlyakhy modernizatsiyi [Tax system of Ukraine: Institutional and functional structure and ways of modernization]. *Ekonomichnyy dyskurs – Economic discourse*, 2, 15–24.
4. Desyatnyuk O., Marchenko L. (2021). Naukovo-metodychni determinanty podatkovoyi polityky v umovakh transformatsiyi natsional'noyi ekonomiky [Scientific and methodological determinants of tax policy in the conditions of transformation of the national economy]. *Fiskal'na i monetarna polityka. Svit finansiv – Fiscal and monetary policy. The world of finance*, 4 (69), 8–19.
5. Yefimenko T. (2017). Fiskal'nyy prostir i stabilizatsiya derzhavnykh finansiv [Fiscal space and stabilization of state finances]. *Finansy Ukrayiny – Finances of Ukraine*, 9, 7-28.
6. Ivanov Yu. (2009). Funktsiyi podatkov ta podatkovye rehulyuvannya [Functions of taxes and tax regulation]. *Formuvannya rynkovoyi ekonomiky v Ukrayini – Formation of market economy in Ukraine*, 19, 36–43.
7. Krysovaty A. (2006). [Podatky ta inflyatsiya: filosofiya zalezhnosti Taxes and inflation: philosophy of dependence]. *Svit finansiv – The world of finance*, 4 (9), 56–66.
8. Kozarezenko L. (2018). Podatkova polityka v zabezpechenni sotsial'noyi funktsiyi derzhavy [Tax policy in ensuring the social function of the state]. *Biznes Inform – Business Inform*, 11, 420-426.
9. Pasichnyi M. (2021). Fiskal'ni ta monetarni instrumenty vplyvu na ekonomichnyy rozvytok [Fiscal and monetary instruments of influence on economic development]. *Ekonomichnyy visnyk Universytetu – Economic Bulletin of the University*, 48, 215-224.
10. Sokolovska A. (2014). Shlyakhy reformuvannya podatkovoyi systemy Ukrayiny [Ways of reforming the tax system of Ukraine]. *Finansy Ukrayiny – Finances of Ukraine*, 12, 103-121.
11. Podatkova polityka. Ministerstvo finansiv Ukrayiny [Tax policy. Ministry of Finance of Ukraine]. URL: <https://mof.gov.ua/uk/tax-policy>
12. Hospodars'kyi kodeks Ukrayiny vid 16.01.2013 № 436-IV [Economic Code of Ukraine dated January 16, 2013 № 436-IV]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
13. Nikitishin A. (2019). Podatkova polityka v umovakh ekonomichnykh peretvoren' [Tax policy in the conditions of economic transformations]. *Kyiv. nats. torh-ekon. un-t – Kyiv National University of Trade and Economy*, 480.
14. Rozporядzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny «Pro skhvalennya Stratehiyi reformuvannya systemy upravlinnya derzhavnymy finansamy na 2022 – 2025» vid 29 hrudnya 2021 r. № 1805-r [Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the Strategy for reforming the state finance management system for 2022-2025» dated December 29, 2021 № 1805-r]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text>
15. Zakon Ukrayiny «Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrayiny ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny shchodo osoblyvostey opodatkovannya ta podannya zvitnosti u period diyi voyennoho stanu» vid 03.03.2022 № 2118-IX [Law of Ukraine «On Amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the specifics of taxation and reporting during martial law» dated March 3, 2022 № 2118-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text>
16. Zakon Ukrayiny «Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrayiny ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny shchodo vdoskonalennya zakonodavstva na period diyi voyennoho stanu» vid 24.03.2022 № 2142-IX [Law of Ukraine «On Amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the improvement of legislation for the period of martial law» dated March 24, 2022 № 2142-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text>
17. Zakon Ukrayiny «Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrayiny ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny shchodo administruvannya okremykh podatkov u period voyennoho, nadzvychaynoho stanu» vid 01.04.2022 № 2173-IX [Law of Ukraine «On Amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the administration of certain taxes during the period of martial law, state of emergency» dated April 1, 2022, № 2173-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text>
18. Zakon Ukrayiny «Pro vnesennya zmin do Byudzhetnoho kodeksu Ukrayiny ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrayiny» vid 31.05.2022 № 2290-IX [Law of Ukraine «On Amendments to the Budget Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine» dated 31.05./2022 № 2290-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2290-20#Text>
19. Zakon Ukrayiny «Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrayiny ta inshykh zakoniv Ukrayiny shchodo osoblyvostey podatkovoho administruvannya podatkov, zboriv ta yedynoho vnesku pid chas diyi voyennoho, nadzvychaynoho stanu» vid 12.05.2022 № 2260- IX [Law of Ukraine «On Amendments to the Tax Code of Ukraine and other laws of Ukraine regarding the specifics of the tax administration of taxes, fees and a single contribution during the state of martial law, state of emergency» dated May 12, 2022 № 2260-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2260-20#Text>
20. Nakaz Ministerstva finansiv Ukrayiny vid 29.07.2022 № 225 «Pro zatverdzhennya Poryadku pidtverdzhennya mozhlivosti chy nemozhlyvosti vykonannya platnykom podatkov obov'yazkiv, vyznachenykh u pidpunkti 69.1 punktu 69 pidrozdilu 10 rozdil XX «Perekhidni polozhennya» Podatkovoho kodeksu Ukrayiny, ta perelikiv dokumentiv na pidtverdzhennya» [Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 29.07.2022 № 225 «On approval of the Procedure for confirming the possibility or impossibility of the taxpayer's fulfillment of the obligations specified in subsection 69.1 of clause 69 of subsection 10 of chapter XX «Transitional Provisions» of the Tax Code of Ukraine, and lists of documents for confirmation»]. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovye-zakonodavstvo/nakazi/77593.html>

21. *Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrainy «Pro pryynyattya za osnovu proektu Zakonu Ukrainy pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo opodatkovannya sub"yektiv hospodaryuvannya, pov"yazanykh ekonomichnyimi zv"yazkami z derzhavoyu-ahresorom» vid 01.04.2022 № 2183- IX [Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine «On adoption as a basis of the draft Law of Ukraine on Amendments to the Tax Code of Ukraine on Taxation of Business Entities Associated with Economic Ties with the Aggressor State» dated April 1, 2022 № 2183-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2183-20#Text>*

22. *Derzhavnyy veb-portal byudzhetu dlya hromadyan [State budget web portal for citizens]. URL: <https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2021&budgetType=NATIONAL>*

23. *Ohlyad instrumentiv pidtrymky finansovoyi stiykosti v umovakh voyennoho stanu v Ukraini (01 – 31.07.2022) [Review of tools for supporting financial stability in the conditions of martial law in Ukraine (for the period 01 - 31.07.2022)]. Natsional'nyy instytut stratehichnykh doslidzhen' - National Institute of Strategic Studies. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-08/podatkova-politika-2.pdf>*

24. *Zakon Ukrainy Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo perehlyadu okremykh pil'h z opodatkovannya vid 21.06.2022 № 2325-IX [Law of Ukraine On Amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the revision of certain tax benefits dated June 21, 2022 № 2325-IX]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2325-IX#Text>*

25. *Inflyatsiynnyy zvit. Lypen' 2022 [Inflation report. July 2022]. Natsional'nyy bank Ukrainy - National Bank of Ukraine. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2022-Q3.pdf?v=4*

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Галабурда Анна Станіславівна, аспірант кафедри фінансів Державного торговельно-економічного університету вул. Радунська 38, кв. 28, м. Київ, 02097, Україна.

e-mail: a.galaburda@knu.edu.ua

ORCID iD 0000-0003-2688-4775

Шевченко Світлана Олексіївна, доцент кафедри фінансів Державного торговельно-економічного університету вул. Старошулявська, буд. 8, с. Красилівка, Броварський р-н, Київська обл., 07451, Україна.

e-mail: s.shevchenko@knu.edu.ua

ORCID iD 0000-0001-5684-4534

DATA ABOUT THE AUTHORS

Halaburda Anna, Post-graduate student of the Department of Finance State University of Trade and Economics Radunska Street, 38, apartment 28, Kyiv, 02097, Ukraine.

e-mail: a.galaburda@knu.edu.ua

Shevchenko Svitlana, Associate Professor of Finance Department State University of Trade and Economics Staroshulyvska Street, 8, Krasylivka, Brovary district, Kyiv region 07451, Ukraine.

e-mail: s.shevchenko@knu.edu.ua

УДК 303.4.02

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-54-130-136>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Клименко А. М.

Постановка проблеми. В сучасних умовах трансформаційних змін системи публічного управління та посиленням ролі місцевого самоврядування в Україні змінюються вектори соціально-економічного розвитку країни, коли в його авангарді стають територіальні громади, наділені більшими повноваженнями та фінансовими ресурсами для стимулювання якісних ендегенних змін. Фінансова децентралізація в Україні передбачає удосконалення механізму формування місцевих бюджетів, ключовим інструментом якого стає оподаткування, урахувавши існуючі нині системні причинами загальної неефективності, недосконалості та невідповідності діючої податкової поставленим цілям адміністративно-територіальної реформи та соціально-економічного розвитку держави. Відповідно, важливим є розуміння ролі оподаткування в системі податкового регулювання соціально-економічного розвитку територіальних громад в країні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання застосування системного підходу як базової методології дослідження складних суспільно-економічних явищ набуло неабиякого поширення у науковій сфері. Зокрема, значний доробок у дослідженні цього питання здійснили зарубіжні та вітчизняні науковці: В. Д. Бакуменко [3], Ю. Б. Бродський [1], К. О. Линьов [6], Л. О. Лімонова [4], Д. О. Тихомиров [2], Н. В. Фоміцька [5] та ін. Разом із тим, попри наявність низки досліджень, присвячених окресленій проблематиці, наразі не достатньо вітчизняних публікацій щодо можливостей та засад застосування